

Laïcitat

2

És el puntal bàsic de la raó de ser de la FFiG i com a tal requereix una atenció específica. D'alguna manera podríem dir que de tots els temes que pot abordar en la seva acció la FFiG aquest és ineludible.

6

L'autodeterminació de les persones, de tots els individus, el seu dret a accedir a l'espai públic i als elements configuradors del dret a la satisfacció de les expectatives d'una vida digna –salut, habitatge, educació, seguretat, treball-, són, indefugiblement, vinculats a l'existència d'una societat en la qual no hi hagi impediments ni repressions per al desenvolupament de la lliure consciència, en la qual no hi hagi sotmetiment de cap persona envers cap altra en virtut d'una o altra relació de poder.

8

10

12

14

La laïcitat, així, no ha de ser entesa tan sols com a garantia de la no ingerència de cap cosmovisió particular en l'espai públic o en les consciències alienes, sinó, també, com la garantia de l'absència de dominació, és a dir, com un dels eixos vertebradors de la justícia social.

16

18

20

Des de la Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia entenem la laïcitat com la condició bàsica que han de complir les formes d'organització d'una societat i les relacions entre els seus membres, per a què els seus individus puguin assolir la llibertat que els capacita per triar els seus propis camins cap a la felicitat. I és la pedra de toc d'una societat que garanteix aquest dret, que atorga igualtat d'oportunitats per al seu exercici, que facilita la conversió dels drets en capacitats per a l'acció.

22

24

26

Possiblement, si féssim una lectura crítica de la salut de la laïcitat en la nostra societat com a opció potencialment majoritària, segurament, una de les conclusions més vives que en trauríem és la manca de coneixement social que es té del concepte.

28

30

Interessadament o no, la laïcitat es confon amb ateisme o amb anticlericalisme. Si coincidim en aquesta conclusió, podem anar més enllà i proposar-nos com un dels nostres objectius **divulgar el concepte de laïcitat**, tal com l'entenem nosaltres, tal com es desprèn del llegat pedagògic i polític de Ferrer i Guàrdia.

32

34

36

La nostra manera d'entendre-la i de promoure-la, compromesos amb el treball per la laïcitat de l'Estat i de les institucions públiques, i amb el que és la construcció d'una ciutadania republicana, ens atorga perfil propi i ens defineix en el conjunt del món associatiu.

38

40

Així plantejem dos centres d'atenció: laïcitat filosòfica i laïcitat política.

42

Treballar per la Laïcitat filosòfica:

44

Entès com el treball per a la generació d'una ciutadania alliberada de dogmes i tuteles, amb capacitat crítica per a reconèixer aquelles formes d'organització social que perpetuen la desigualtat i la dominació i que sovint es converteixen en inèrcies i rutines. Es tracta d'identificar l'horitzó filosòfic de la laïcitat – la llibertat i el dret a la felicitat, entenent que els límits dels drets es troben en el respecte als drets de la resta de la ciutadania i en el raonable equilibri entre ells, per a totes les persones, independentment de les seves condicions i característiques personals o socials – amb una permanent invitació a reflexionar sobre la coherència entre allò que som – éssers humans dotats de consciència

46

48

50

52 i amb expectatives d'accés als nostres propis camins de desenvolupament – i allò que fem
54 –els resultats concrets de la nostra acció, de la nostra quotidianitat, de les nostres opcions
professionals...-

56 Aquesta reflexió sobre la coherència és la proposta d'una ètica que no se sustenta en cap
fonament extraconscient, aliè a la pròpia raó autònoma, ni en cap mena de font d'autoritat,
58 i que pretén ser una eina útil per a la construcció d'unes relacions ciutadanes exemptes
de sotmetiment, exemptes de cap tipus de relació de poder com a eix configurador dels
60 vincles interpersonals. Una ètica civil republicana, per tant, com a paràmetre de concreció
d'allò que la laïcitat filosòfica proposa construir.

62 En cap moment, ni en cap de les seves autèntiques concrecions, la laïcitat no s'oposa a la
lliure recerca en el món interior de cadascú, que constitueix el nucli de la vida espiritual,
64 davant dels interrogants suscitats per l'existència. Ben al contrari, la laïcitat, l'absència de
prejudicis, de dogmes i de limitacions al lliure pensament, és la garantia i la condició d'una
66 vida espiritual despullada de tota ingerència i de tota pauta reglada per preteses autoritats
que pretenguin dirigir allò que no pot ser susceptible de control ni de limitació: la laïcitat no
68 nega l'espiritualitat. I, per tal d'afavorir-la, allà on convé, ha de lluitar contra qualsevol
forma de clericalisme o d'imposició dogmàtica al damunt de les consciències. És en
70 aquest sentit que l'horitzó de la laïcitat pot comptar amb aliats entre possibles creients
d'una o altra cosmovisió religiosa o filosòfica que defensin el respecte a les vies interiors
72 de percepció de la realitat espiritual i no acceptin la seva congelació per part de les
burocràcies eclesiàstiques de qualsevol mena.

76 Amb aquesta concepció de la laïcitat, més enllà del treball que la Fundació Ferrer i
Guàrdia fem en relació a l'anàlisi i la nostra capacitat de proposta en torn al sistema
78 educatiu del nostre país, volem **donar suport a les entitats d'educació popular que
assumeixen els valors de la laïcitat a reforçar i acompanyar les seves capacitats de
80 transmetre aquests valors en el procés educatiu que generen: en la definició del seu
projecte educatiu, en la seva execució i en la seva avaluació.**

82 Per la vessant del suport a l'organització de la ciutadania, la nostra anàlisi passa per
84 entendre que la laïcitat no ens vindrà donada només de l'educació, atès que les nostres
capacitats com a entitat sempre seran limitades per abastar tots els àmbits ciutadans, sinó
86 que l'haurem de conquerir.

88 Així el suport a les organitzacions que assumeixen com nosaltres la laïcitat i que es
proposen impulsar-la tant dins del seu àmbit d'influència (a les seves bases ciutadanes),
90 com en les seves estratègies d'incidència territorial i sectorial (als altres actors públics) ha
de ser també un interès de la Fundació.

92 És en aquest sentit que el suport a organitzacions que s'adscriuen a l'ideari de laïcitat i
94 progrés de forma federal en el marc de l'MLP ha de ser una de les potes principals
d'aquest marc d'acció: **donar suport a la capacitat de transmissió de l'ideari de laïcitat
96 i progrés de les entitats de l'MLP.**

98 Ara bé, per fer de la laïcitat un valor majoritari socialment ens cal anar més enllà de les
persones organitzades a l'entorn de l'MLP. Ens cal arribar a les persones que formen part
100 d'altres organitzacions que sense definir-se així o tenir la laïcitat com a part explícita de la
seva missió, són laiques i beuen de les arrels de la laïcitat. I no ens hem de quedar aquí,
102 ens cal també arribar a les persones que, no estant organitzades ni tenint un projecte de
vida que passi per fer-ho, tenen uns valors laics o propers a la laïcitat. Ens cal oferir en la

104 nostra manera de treballar, en tots els nivells, en totes les temàtiques que abordem, formes
de vinculació de persones individuals al projecte que pretenem impulsar.

106

Així ens cal incorporar línies d'acció que ens permetin abordar aquests reptes. La
108 formulació d'aquestes línies d'acció podria ser:

- 110 – **Donar suport i acompanyar el creixement sectorial i territorial de l'MLP com a expressió “orgànica” (federal) del lideratge de la laïcitat entre les organitzacions ciutadanes.**
- 112 – **Promoure accions de visibilitat i compromís públic de ciutadans i ciutadanes individuals i d'organitzacions diverses amb la laïcitat.**
- 114 – **Establir formes de treball i projectes que facilitin nivells diversos de suport, col·laboració i participació en el treball de la Fundació.**

116

Treballar per la Laïcitat política:

118 Entesa com el combat per la separació de l'Església i l'Estat, – de les Esglésies i de
l'Estat, en un marc potencialment multireligiós –, per l'absència de privilegis de les
120 confessions religioses o de qualsevol mena de cosmovisió de caràcter particular que
pretengui obtenir-ne, o pretengui desentendre's del respecte als drets de les persones i
122 als deures de ciutadania.

124 L'adscripció a una o altra concepció filosòfica o religiosa, del tipus que sigui, no pot, sota
cap concepte – en un pla d'estricta respecte a la convivència democràtica – ni atorgar
126 drets ni treure'n, per tal com les relacions entre les persones i el marc polític de
convivència han d'articular-se en virtut dels seus drets i deures com a ciutadans, no pas
128 com a creients o confessants – o no – de cap cosmovisió determinada. És en virtut
d'aquest respecte que els poders públics – sigui quin sigui el seu àmbit de representació o
130 el seu marc territorial o administratiu – no han de vincular-se, com a tals poders, amb cap
mena d'esdeveniment o manifestació que s'identifiqui amb una o altra concepció religiosa
132 o filosòfica, per tal com han de ser representants del conjunt de la ciutadania, al marge de
les seves creences particulars.

134

La laïcitat d'un estat es manifesta de moltes maneres diferents, o, per dir-ho en negatiu, a
136 l'Estat espanyol existeixen múltiples manifestacions de privilegi de les confessions
religioses, especialment de la Catòlica. Algunes d'elles són més de fet que no pas de dret
138 – si més no explícitament –, com ara la doble xarxa d'ensenyament públic, on la privada
concertada és majoritàriament confessional. Però encara avui n'hi ha moltes de dret –
140 exempcions fiscals, per exemple- que transgredeixen obertament el mateix esperit del
mandat constitucional.

142

El que és cert és que no existeix un seguiment exhaustiu i públic a l'Estat espanyol ni a
144 Catalunya de totes aquestes manifestacions de privilegi. No hi ha un centre independent
que reculli tota aquesta fenomenologia de forma endreçada, així que no és estrany veure
146 a la premsa algunes manifestacions sorprenents d'aquests privilegis, sorprenents fins i tot
per als laics informats (per exemple els membres de la FFiG).

148

Aquesta mancança ens ofereix un objectiu a abordar en la nostra activitat: **analitzar de
150 forma permanent l'ordenació i activitat de governs i institucions públiques
espanyoles i catalanes en relació a les arrels laiques, o no, en què se sostenen i al
152 respecte que mostren per la consciència plural de la ciutadania.**

154 D'altra banda, la història ens ha demostrat que la raó no és suficient en aquest món
nostre. Així, si volem que aquesta capacitat d'anàlisi pugui ser d'utilitat en la direcció d'un

156 canvi laic en les formes de govern i administració ens caldrà establir un marc d'accions de
157 pressió social, pública i política que traslladi les conclusions de les nostres anàlisis en
158 termes més propers a l'acció política.

160 En aquest sentit se'ns obren diverses qüestions possibles a atendre:

- 161 – **Generar eines, recursos i serveis per a l'assessorament de partits polítics i**
162 **institucions i entitats sobre laïcitat,**
- 163 – **promoure l'assumpció del combat per la laïcitat per part d'entitats àmpliament**
164 **representatives mitjançant una aliança que assumeixi visibilitat en el**
165 **posicionament polític davant les iniciatives dels governs,**
- 166 – **afavorir el creixement d'actors socials que assumeixen posicionaments**
167 **entorn a la laïcitat, promovent-ne la seva visibilitat i ajudant-los a generar**
168 **opinió pròpia sobre el tema.**